

**ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY’NİN KÜÇÜK PRENS ÖYKÜSÜNDE
YOLCULUK/AŞAMA ARKETİPİ**

**JOURNEY/STAGE ARCHETYPE IN THE ANTOINE DE SAINT-
EXUPÉRY’S MANUSCRIPT *LITTLE PRINCE***

*Hasan İlkey AL**

Özet:

Edebiyat ve psikoloji ilişkisi bağlamında ortaya konulan bir çalışma türü olan arketipsel eleştiri metodu, edebî eserlerdeki ruhsal benlik yapılarını inceler. Bu ruhsal benlik yapılarından biri de yolculuk/aşama arketipidir. Bu arketipte kahraman birtakım sınavlardan geçip bireysel olgunluğa ulaşır. Antoine de Saint-Exupéry’nin Küçük Prens isimli eserinde kahraman, ruhsal bir yolculuk yaşar. Küçük Prens, kahramanın benlik yapılarından birini temsil eder, yani kahraman ve Küçük Prens aynı kişidir. Eserde, Küçük Prens karakteri üzerinden yolculuk/aşama arketipi anlatılmaktadır. Bu çalışmada, Antoine de Saint-Exupéry’nin Küçük Prens isimli öyküsündeki yolculuk/aşama arketipi ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arketipsel İnceleme, Yolculuk/Aşama Arketipi, Antoine de Saint-Exupéry, Küçük Prens, Edebiyat Psikolojisi.

Abstract:

Archetypal criticism, a type of a methodology to study the relationship between literature and psychology, examines the character of spiritual selves in literary works. One of these character archetypes is the journey/the task archetype. In this archetype, the hero, individually passes through several challenges and reaches maturity. In Antoine de Saint-Exupéry's manuscript "Little Prince", the hero experiences a spiritual journey. The Little Prince represents one of the heroes' self-organization, that is, the hero and Little Prince are the same person. Through the character "Little Prince", journey/stage archetype is described. In this work, the journey / stage archetype of Antoine de Saint-Exupéry in the name of Little Prince is discussed.

Key words: Archetypal Study, Journey / Task Archetype, Antoine de Saint-Exupéry, The Little Prince, Arts and Psychology.

* Arş. Gör., Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü – Çorum
hasanilkayal@gmail.com

GİRİŞ

Edebiyat bilimi, insan ortak paydasından hareketle felsefe, sosyoloji, psikoloji, tarih gibi diğer sosyal bilimlerle ilişki içerisindedir. Bu ilişki yapısı zaman içerisinde “disiplinler arası” çalışmaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Böylece edebî eserlere yönelik yeni inceleme metotları ortaya çıkmıştır. Edebiyatın psikoloji ile ilişkisini inceleyen Freud, Adler, Jung, Lacan ve Fromm gibi modern psikolojinin önemli temsilcilerinin öne sürdükleri tezler, edebî metin çözümlemelerinde psikoloji biliminin verilerinden faydalanmanın yolunu açmıştır (Sarıççek, 2013, s. 2). “*Bir psikolog, bir ruh doktoru, hastanın bilinçaltını aydınlatarak hastayı etkileyen öğeleri belirlemeye nasıl çalışıyorsa, bu defa yazın eleştirisi ile uğraşanlar da yapıtlardaki kurmaca kahramanların bilinçaltını ve dolayısıyla metnin arka planını aydınlatmak için psikanalizin birikimlerini...*” (Özbek, 2007, s. 7) kullanmaya başlamıştır. Metin çözümleme çalışmaları esnasında bazı edebiyat bilimciler, edebî araştırma faaliyetlerinin dışına çıkmışlardır. R. Wellek, bu duruma karşı çıkar. Ona göre “yazarın psikolojisi”, “yaratma sürecinin psikolojisi” ve “okuyucunun psikolojisi” üzerinden yapılan araştırma faaliyetleri metin dışı veriler içerir (Wellek ve Warren, 1983, s. 101). Oysa “psikolojik tip” üzerinden yapılacak bir çalışma, sadece eserle sınırlı kalacağından, eserin estetik değerini yansıtmada daha başarılı olacaktır. Modern psikolojinin öncü isimlerinden Jung’un çalışmaları da psikolojik tipler üzerinde yoğunlaşmıştır (Fordham, 2011, s. 37). Jung, psikolojik tipler üzerine yaptığı çalışmalardan hareketle, insanlığın ortak ve kişisel bilinç dışı olmak üzere iki farklı bilinç dışına sahip olduğunu göstermiştir. Jung’a göre ortak bilinç dışı, insansal ve hayvansal geçmişten arketipleri içerir. “*Jung, böylece bilinçaltı olgusuna bir de bilinç dışının o geniş, bakir ve gizemli tarafını eklemeler ki bu edebiyat bilimcisi açısından çok dikkate değer bir buluştur*” (Emre, 2006, s. 6).

Arketip kavramının bilim diline yerleşmesini sağlayan Jung, bir konferansında “*Augustin’in bir deyimine dayanarak, bu ortak (kolektif) temel örneklere arşetipler adını verdim*” (Jung, 1998, s. 51) der. Arketip terimi köken itibarıyla Eski Yunanca olup “ana örnek”, “ilk model”, “asıl numune” gibi anlamlara gelir (Sarıççek, 2013, s. 5).

Jung’a göre sanat uğraşı psikolojik bir etkinliktir. Ancak Jung, bir psikolog olarak sanatın ana niteliğinden ziyade yaratış sürecinin psikolojisini inceleme taraftarıdır. Ona göre “*sanatın özde ne olduğu sorunu, psikologun yanıtlayabileceği bir şey değil, estetikçinin işidir*” (Jung, 2006, s. 308). Jung’a göre sanat eserin yaratımı iki durumda gerçekleşmektedir. Birincisi psikolojik yaratıcılık olup malzeme insanın bilincinden gelmektedir. İkincisi ise imgeye dayalı yaratıcılık olup kolektif bilinç dışından kaynaklanan yaratıcılıktır. Bu tip yaratıcılıkta sanatçının müdahalesi asgari seviyededir (Cebeci, 2004, s. 121-122). Arketipik unsurların sanatçının zihninde

belirmesi, sanatçıyı adeta tüm insanlığın temsilcisi yapmaktadır. Çünkü arketipik figür ve semboller arkaik insandan beri yinelenerek gelen psişik kalıntılardır. Dolayısıyla arketipik unsurlar aracılığıyla sanatçı evrenselliğe ulaşabilecek eserler oluşturabilmektedir.

Jung'a göre yaratıcı kimseler, ezelden beri var olan görüntüler aracılığıyla konuşmaktadır (Jacobi, 2002, s. 41-42). Frye da Jung'a benzer bir kanaat ortaya koyarak arketiplerin sanatsal yaratımın devamlılığını göstermesi konusuna değinmiştir. Frye'a göre arketipler, edebî eserleri birbirine bağlamakta ve bu sayede edebî tecrübenin bütünlüğünü sağlamaktadır (Frye, 2015, s. 128). Örneğin Melville'in Moby Dick romanı, mitolojik varlıklar olan *leviathan*ların ve ejderhaların arketipsel değer kazanımını gösteren bir romandır (Frye, 2015, s. 129-130). René Wellek de bu görüşlere paralel olarak ortak zihnî mirasa değinmiştir. Ona göre sanat eserleri tam olarak "eşsiz" değildir. Eğer sanat eserleri tamamen eşsiz olsalardı, onları anlamak mümkün olmazdı (Wellek ve Warren, 1983, s. 21).

Jung, arketipleri ortaya koyarken rüyalarından ve edebî metinlerden faydalanmıştır. Jung'a göre psişinin bilinç dışı eğilimlerinden en önemlisi "yaratıcı fantezi"dir. Arketipsel unsurlar, fantezi ürünlerinde görünür ve arketip kavramı özel uygulama alanını burada bulur (Jung, 2015, s.20). Arketipsel unsurlar arasında önemli bir yer tutan "yolculuk/aşama arketipi" mitolojik metinlerde oldukça sık görülür. Masalarda ve destanlarda kahramanın bir yolculuğa çıkar ve bu yolculukta çeşitli zorluklarla karşılaşır. Yolculuk esnasında kahramanın yolunu kesen yahut kahramanı hile ile yolculuğundan uzak düşürmeye çalışan varlıklar belirir. Kahraman karşısına çıkan engelleri/varlıkları aklıyla yahut birtakım ilahî güçlerin yardımıyla aşar. Sonunda yola çıktığı ülkesine geri döner. Döndüğünde hedefine ulaşmış, huzursuzluğunu gidermiş, 'kaos'u düzene çevirmiştir. Örneğin Vergilius'un Aenis destanı, Sophokles'in Kral Oidipus trajedisi gibi örnekler, yolculuk/aşama arketipinin görüldüğü metinlerdir. Eliade, bu arketipin yapısı ile ilgili olarak kahramanın erginleşmesinin sosyal ve dinî statüde kesin bir değişime yol açan ritüeller ve öğretiler bütünü olduğunu belirtir. Kahraman, kutsal elde ettiği yolculuğunun sonunda, sembolik ölüm ve yeniden doğuşla birlikte cehaletten ve din dışı durumdan kurtulur. (Eliade, 2015, s.15-16) Kahramanın sembolik ölümü çoğunlukla yer altına iniş motifleriyle anlatılır. Yer altına inişi anlatan "nekyia" motifine Antik Çağda ve bütün dünyada rastlanmaktadır (Jung, 1998, s. 51-52). Dolayısıyla "katabasis", erginlenmenin ritüelleriyle ilişkilidir (Eliade, 2009, s. 216). Dökmen (1983), yolculuk/aşama arketipi hakkında şu tespitleri yapmıştır:

"Farklı kültürlere ait çeşitli masalarda, masal kahramanının yaşadığı yeri terk ederek uzak bir diyara gitmesi ve oradan bir kazançla dönmesi sık işlenen bir temadır. Kahramanın gittiği yer, Kaf Dağı, bir balinanın karnı, bir kabağın içi, bir kuyu, yedi kat yerin altı,

çok uzak bir ülke ya da bunların bir benzeri bir yer olabilmektedir. Bu yerlerin ortak özelliği, içinde yaşadığımız dünyadan farklı kuralları olan apayrı bir dünya oluşlarıdır. Bu yeni dünyada kahramanlar türlü güçlüklerle mücadele ettikten sonra, yanlarında bir ödülle geri dönmektedirler. Evlenilecek genç kız, bir unvan ya da para şeklindeki bu ödül, kahramanın geçtiği aşamayı sembolize etmektedir” (Dökmen, 1983, s. 385).

Yolculuk/aşama arketipi ile ilgili en önemli eserlerden biri olan “Kahramanın Sonsuz Yolculuğu” isimli eserinde Joseph Campbell, farklı kültürlerle ait mitolojik metinleri incelemiş ve şu kanaata varmıştır:

“Kahramanın mitolojik macerasının standart yolu geçiş ayinlerinde sunulan formülün büyütülmüş halidir: ayrılma-erginlenme-dönüş: buna monomitin çekirdek birimi denebilir.

Bir kahraman olağan dünyadan doğüstü tuhaflıkların bölgesine doğru ilerler: burada masalsı güçlerle karşılaşır ve kesin bir zafer kazanılır: Kahraman, bu gizemli maceradan benzerleri üzerinde üstünlük sağlayan bir güçle döner” (Campbell, 2000, s.41-42).

Mitolojik kahramanın bu yolculuğu her ne kadar somut bir yolculuk gibi görünse de aslında sembolik bir anlam içeren ‘soyut’ bir yolculuktur. Bu yolculuk esas itibarıyla bireyin kendi ruhsal dünyasında yaptığı bir yolculuk olup bireyin erginlenme sürecini anlatır. Mitolojik kahramanın yolculuğu esnasında karşılaştığı zorluklar sebebiyle kazandığı tecrübeler, sembolik olarak bireyin kendini tanıyıp olgunlaşmasıyla ilişkilidir.

Masal araştırmacısı V. J. Propp, yaptığı incelemeler neticesinde olağanüstü masalların tek biçimli olduklarını tespit etmiştir. Ona göre bu tip masalların hepsi tek bir kaynaktan çıkmıştır. Ancak Propp, tek kaynağın coğrafya ile sınırlandırılmaması gerektiğini belirtir ve bu durumun tarihsel-toplumsal bir görünüm altında ruhsal olabileceğini ifade eder (Propp, 2008, s. 109). Masalarda kahramanın yolculuğu esnasında geçtiği aşamalar, Campbell’ın teorisinde ifade ettiği aşamalarla koşuttur.

“Destanın tür olarak romanın atası olduğu kabul edilir” (Çetin, 2011, s. 17). Bunun yanı sıra masal da bir anlatı metni olarak romanla benzer bir niteliğe sahip olsa da hikâye türüne daha yakındır. Bu sebeple mitolojik metinlerde görülen yolculuk/aşama arketipi roman ve hikâye türünde de görülmektedir. Bu çalışmada incelenen eser olan “Küçük Prenses” öyküsü de kurgusal olarak yolculuk/aşama arketipini içermektedir.

1. OLAY ÖRGÜSÜ KURGUSU: KÜÇÜK PRENS’İN YOLCULUĞU

Yolculuk/aşama arketipi açısından Küçük Prenses’in yolculuğu aslında anlatıcının kendi iç dünyasında yaptığı ruhsal yolculuktur. Eserde Küçük

Prens anlatıcının içsel yolculuğunun kahramanıdır. Yani anlatıcı ve Küçük Prens aynı kişidir. Kahraman, bir yetişkin olarak çıktığı uçak yolculuğunda bir çöle düşer. Çöldeyken Küçük Prens'le karşılaşır. Küçük Prens, kahramanın benliğinin (ego değil) temelini, yaşamın kaynağını temsil eder. Kahraman, Küçük Prens'le birlikte yaşayacağı maceralar sonunda birtakım dersler çıkarır. Edindiği tecrübeler bilinç ile bilinç dışı arasında denge kurulmasına yardımcı olur ve benlik-kendilik dengesi kurulur. Maceranın sonunda kahraman aydınlanacak, iç huzur gerçekleşecektir. Eserde dikkat çekici bir husus olarak, çocukların masumiyeti ve doğa olaylarını değerlendirirken arkaik insana yakın düşünceler içerisinde olmaları görülür. Arkaik insanın doğada karşılaştığı olaylara doğaüstü güçler atfederek değerlendirme yapması gibi henüz erginleşmemiş ve masumiyetini yitirmemiş olan arketipik çocuk figürü olan Küçük Prens de benzer değerlendirmeler yapar. Eser, kahramanın çöle düşüp Küçük Prens'le tanışması, Küçük Prens'in yaşadığı maceralar ve Küçük Prens'in geldiği yere dönüşü olmak üzere üç kısma ayrılır. Bu üç aşama aynı zamanda yola çıkış-erginlenme-geri dönüş aşamalarına tekabül etmekte ve Joseph Campbell'in ortaya koyduğu sistematige uymaktadır.

1.1. Yola Çıkış

Yolculuk/aşama arketipinin ilk evresi olan yola çıkış, sadece birtakım eylemlerin başlangıç noktası değildir. Birtakım eylemlerin başladığı bir süreçtir. Bu evre, doğuma denk düşer. Kahramanın yaşadığı yerde bir kaos oluşur. Oluşan kaosun giderilmesi için büyülü bir nesnenin getirilmesi gerektiği anlaşılır. Psikanalitik açıdan bu evre ben bilincinin gelişmeye başlamasına denk düşer. Yani benlik, kendilikten ayrılmaktadır (Sarıçipek, 2013, s. 33). Eserde kahramanın yola çıkışı uçağının çöle düşmesiyle başlar. Burada kahraman Küçük Prens'le tanışır ve içsel yolculuğu başlamış olur. Bu evre şu aşamalardan oluşur:

1.1.1. Maceraya Çağrı

Kahraman maceraya başlamak için bir çağrı almalıdır. Bu çağrı sözlü de olabilir, aniden ortaya çıkan bir olay ya da kaza da olabilir. Campbell bu evreyle ilgili şu değerlendirmeyi yapar:

“Bir hata -görünüşte yalnızca şans-beklenmedik bir dünyayı ortaya çıkarır ve birey pek iyi anlayılamayan güçlerle bir ilişkiye sürüklenir. Freud'un gösterdiği gibi, kazalar yalnızca şans değildir. Bastırılmış arzuların ve çatışmaların sonucudurlar. Yaşamın yüzeyinde, beklenmedik su kaynaklarının yarattığı dalgalanmalardır onlar. Ve bunlar oldukça derin, ruhun kendisi kadar derin olabilirler. Kaza bir kaderin boy vermesini sağlayabilir” (Campbell, 2000, s. 65).

Eserde kahramanın maceraya başlaması bir kaza sonucu gerçekleşir. Kahraman uçak yolculuğu sırasında kaza geçirir ve çöle düşer:

“...altı yıl önce, Büyük Çöl üstünde uçağım kazaya uğrayana kadar, içimi dökerek gerçek bir dostum olmadan yapayalnız yaşadım. Motorumun bir parçası kırılmıştı. Uçakta ne makinist ne de yolcu bulunduğundan bu güç onarım işinin üstesinden tek başıma gelmeye hazırlandım. Benim için bir ölüm kalım savaşıydı bu. Yanımda çok çok bir haftalık içme suyu vardı” (Saint-Exupéry, 2015, s. 11-12).

Kahraman, uçağı düştükten sonra çöl ortasında uyur. Gün doğduktan sonra ince bir çocuk sesi ile uyanır. Uyandığında Küçük Prens’le karşılaşır. Küçük Prens, kahramandan bir koyun resmi çizmesini ister. Kahraman artık macerasına başlaması için gerekli çağrıyı almıştır. Alınan çağrı, kahramanın yaşam ufku genişletir. Eski değerler, idealler, duygusal kalıplar yetersiz gelmeye başlar (Campbell, 2000, s. 66). Küçük Prens’ten gelen resim çizdirme talebi, kahramanın kendisi üzerine düşünmesine yol açar. Çocukluğunda çizdiği resimleri ve büyüklerin bunu nasıl gereksiz gördüğünü hatırlar. Gerçeklik ile fantezi arasında kalan bu hadisede kahramanın karşılaştığı kahraman olan Küçük Prens, rehber olarak beliren bir figürdür. Campbell, rehber olarak beliren figürün büyüleyici bir havası olduğunu söyler. Kahraman da buna uygun olarak gerçeklik ile düş arasında sıkışmış gibidir:

“Beynimden vurulmuşçasına yerimden fırladım. Gözlerimi ovuşturduğum iyice. Her yanı gözden geçirdim” (Saint-Exupéry, 2015, s. 12).

1.1.2. Çağrının Reddedilişi

Kahraman çoğunlukla çağrıya olumlu yanıt vermez. Böylece macera olumsuz bir nitelik kazanır. Çağrının reddinin ardından başlayan iç kapanma, yaratıcı dehanın ortaya çıkmasına zemin hazırlar (Campbell, 2000, s.79).

Eserde kahraman, Küçük Prens’e resim yapmayı beceremediğini söyler:

“Tam o sırada şimdiye kadar yalnız tarih, coğrafya, aritmetik ve dilbilgisiyle uğraştığım aklıma geldi ve bizim küçüğe (biraz da üzülerek) resim yapmayı beceremediğimi söyledim” (Saint-Exupéry, 2015, s. 14).

Kahraman, küçük yaşlarda resim yaptığında büyükler tarafından anlaşılmadığı ve gereksiz işlerle uğraşmakla itham edildiği için resim yapmayı bırakmıştır. Bu durum çağrının reddine sebep olur. Ancak, kahraman bir şekilde maceraya başlamak zorundadır.

1.1.3. Doğaüstü Yardım

Çağrıyı reddeden kahramanın maceraya başlaması için doğaüstü bir varlıktan yardım alır. Bu yardım ilahi varlıklardan (tanrı, tanrıça) gelebileceği gibi özel güçlere sahip insanlardan da gelebilir (Sarıçiçek, 2013,

s. 87). Bu figürler bilinçdışının yardımcı güçleri konumundadır (Campbell, 2000, s. 87).

Eserde kahramanın maceraya başlayabilmesi Küçük Prens aracılığıyla olur. Küçük Prens, gösterdiği özellikler itibarıyla olağanüstü yetenekleri olan bir figürdür. Hayvanlarla ve bitkilerle konuşabilmekte, gezegenler arasında seyahat edebilmektedir. Doğaüstü özellikler sergileyen bu figür, kahramana resim yapması hususunda ısrar eder. Kahraman ısrarlar karşısında dayanamaz ve tekrar resim yapmaya başlar. Kahraman için bu durum özel bir nitelik taşır. Çünkü çocukken resim yapması büyükler tarafından engellenmiştir. Ancak bilinçdışının yardımcı gücü konumunda olan ve olağanüstülükler sergileyen Küçük Prens devreye girerek onun ruhsal yolculuğunun devam etmesini sağlar:

“Ne zararı var canım, dedi, bir koyun çiziver” (Saint-Exupéry, 2015, s. 16).

1.1.4. İlk Eşiğin Aşılması

Doğaüstü yardımı alan kahraman, gireceği yeni dünyanın kapısına gelir. Kahraman, bu eşiği aşır bilinmeyen alanlara adım atacaktır. Çöl, derin deniz, yabancı diyarlar gibi örneklerden oluşan bu alanlar, aslında bilinç dışı içeriğin yansıtılabileceği serbest alanlardır (Campbell, 2000, s. 96). Kahraman burada bir eşik muhafızı ile karşılaşır ve aklını kullanarak engelin üstesinden gelir (Sarıççek, 2013, s. 35).

Eserde kahraman, Küçük Prens’in ısrarı üzerine resim çizmeye başlar. Çizdiği resimler, kahramanın bilinç dışı içeriği yansıttığı unsurlardır. Kahramanın karşılaştığı eşik muhafızı ise çocukken resim çizmesine karşı çıkan büyüklerdir. Büyükler, yaptığı işi ciddiyetsiz gördükleri için kahramanı bu işten alıkoymuşlardır. Kahraman tekrar resim çizerek, eşik muhafızını temsil eden büyüklerin engelini aşmış olur. Kahramanın zihninde ruhsal anlamda sorun olan bu durum sona ermiş olur.

1.1.5. Balinanın Karnı

Büyülü eşikten geçmeyi başaran kahraman yeni bir doğum alanına adım atar. Bu alan rahim imgesi olan balinanın karnıyla simgelenmiştir. Ayrıca mağara, kuyu, çöl gibi farklı alanlar da benzer sembolik nitelik taşır. Kahraman bilinmeyen diyarın içerisine girer ve sembolik olarak ölmüş gibi görünür (Campbell, 2000, s. 107).

Eserde kahraman, balinanın karnı ile koşut olacak şekilde çöldedir. Çöl, onun için yeni bir doğum alanı hâlini almıştır. Ayrıca Küçük Prens, kahramanın içsel yolculuğunun kahramanı olarak bilinmeyen bir diyardan gelmiştir. Onun kendine ait bir gezegeni vardır. Küçük Prens’in gezegeni de sembolik olarak balinanın karnı imgesiyle ilişkilidir. Kahraman, Küçük

Prens'i dinleyerek bilinmeyen bu diyar hakkında bilgi edinir, yani bir anlamda ruhsal benlik yapısının temelini yaşadığı alana da girmiş olur:

“Nereden geldiğini öğrenmem için uzun bir süre geçti. Bana durmadan sorular yağdıran Küçük Prens, benim sorduklarımı duymuyordu sanki. Konuşurken gelişigüzel söylediklerinden yavaş yavaş anladım her şeyi” (Saint-Exupéry, 2015, s. 16).

Küçük Prens'le, yani bilinç dışının yardımcı figürü ile iletişime geçmiş olan kahraman, onunla dostluk kurar. Kurulan dostluk neticesinde Küçük Prens ona sürekli sorular sorar. Bu sorular kahramanın erginlenme evresine girmesi için zemin hazırlayacaktır.

Aralarında geçen konuşmaların çoğu, Küçük Prens'in gezegeni üzerinedir. Küçük Prens'in gezegenin oldukça küçük olması, bilinç dışında zaman ve mekân kavramlarının farklı boyutlarda görülebilmesiyle ilişkilidir.

Kahraman, bu aşamada büyüklerin mecbur ettiği yaşam üzerine düşünür. Nitelikten ziyade niceliğe önem verilmesini eleştirir. Çünkü büyükler sayıları sevmektedir:

“Deseniz ki, ‘Kırmızı kiremitli güzel bir ev gördüm. Pencerelerinde saksılar, çatısında kumrular vardı.’ Bir türlü gözlerinin önüne getiremezler bu evi. Ama, ‘Yüz bin liralık bir ev gördüm,’ deyin, bakın nasıl ‘Aman ne güzel ev!’ diye haykıracaklardır.

Aynı şekilde onlara deseniz ki, “Küçük Prens'in sevimli oluşu, gülüşü, bir koyun isteği var olduğunu gösterir; bir koyun istiyor, öyleyse vardır.” Bunları deseniz de neye yarar? Nasıl olsa omuzlarını silkip size çocuk gözüyle bakacaklardır. Ama geldiği gezegenin Asteroid B-612 olduğunu söylerseniz hemen inanırlar, sorularıyla başınızı ağrıtmazlar. Böyledir onlar. Çok şey beklememelisiniz. Çocuklar büyükleri hoş görmeye alışmalıdır” (Saint-Exupéry, 2015, s. 22).

Kahraman, bütün bu düşüncelerden hareketle, hayat üzerine birtakım çıkarımlarda bulunmaya başlamıştır. Sembolik anlamda yeniden doğuş için hazır hâle gelmektedir. Nitekim bu aşamada, edindiği tecrübeleri asla unutmak istemediğini belirtir. Çünkü aksi takdirde büyüklere döneceğini/dönüşeceğini düşünür. Büyükler, onun sembolik ölümden önceki hâli gibidir.

1.2. Erginlenme

Kahramanın yolculuğunun ikinci evresi olan erginlenme, yaşam döngüsü bakımından ölüme denk düşer. Bu evrede kendilik gerçekleşir. Bu evrenin sonunda kendilik-benlik dengesi kurulur. Bilinçdışı kabul edilir ve bireyleşme gerçekleşir (Sarıçiçek, 2013, s. 36).

Eserde kahraman, Küçük Prens’le yapacağı konuşmalar sonunda bilinç dışını kabul edecek, kendini daha iyi tanıyacaktır. Bireyleşme yolunda gerekli adımları atacak kahraman, sembolik ölümün sonunda yeni bir kişi olarak sembolik doğumu yaşayacaktır.

1.2.1. Sınavlar Yolu

Erginlenme sürecinde kahraman bir dizi sınavdan geçer. Bu sınavları verirken kahramanı destekleyen iyi kalpli bir gücün varlığı görülebilir (Campbell, 2000, s. 113). Ancak burada sadece yardımla değil, kendi bilgisi ve zekâsı ile de hareket etmek zorundadır (Sarıçiçek, 2013, s. 36).

Eserde kahraman, Küçük Prens’in gezegeni tanıyarak sınavlar yoluna adım atar. Bu aşamada Küçük Prens’in dünyaya gelene kadar ziyaret ettiği gezegenlerde edindiği tecrübeler de kahramanın verdiği sınavlara denk düşer. Çünkü, daha önce de belirtildiği gibi Küçük Prens kahramanın bilinçdışındaki yardımcı figürlerinden biridir.

Küçük prens, gezegenini anlatırken onu korumak için *baobab* isimli bitkilerle nasıl mücadele ettiğini anlatır. Bu bitkiler, kontrol altına alınmadığında gezegeni parçalayacak kadar büyüyebilmektedir. Oysa Küçük Prens’e göre bugünün işini yarına bırakmadan hareket etmek, yaşanacak olumsuzlukların önüne geçmek demektir.

Küçük Prens’in duygu hâli ile ilgili anlattıkları da kahramanın yaşadığı ruhsal acılara işaret eder. Sembolik anlatımın baştan sona hâkim olduğu eserde, Küçük Prens sorduğu sorularla kahramanın kendisi üzerine düşünmesini sağlar. Kahraman, zaman içerisinde yitirdiği masum duyguları yeniden hatırlar ki bu durum bir anlamda iç çatışmalarla yüzleşme mânâsı taşır. Yani, kahramanın verdiği sınavlar, unuttukları/unutmak zorunda bırakıldığı unsurlar üzerinedir. Mesela Küçük Prens’in dikenlerin ne işe yaradığını sorması üzerine, dikenleri çiçeklerdeki kötülüğün belirtisi olarak değerlendiren kahramana Küçük Prens tepki gösterir:

“Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Küçük Prens bir çeşit hınçla patladı:

- İnanmıyorum sana! Çiçekler zavallı yaratıklardır. Kötülük nedir bilmezler. Ellerinden geldiğince kendilerine güvenmeye çalışırlar. Dikenlerine bakıp bakıp güçlü olduklarını sanırlar.”

...

“-Tıpkı büyükler gibi konuşuyorsun!

Bu sözler beni biraz utandırmıştı. O ise acımadan sözünü tamamladı:

- Her şeyi birbirine karıştırıyorsun, karmakarışık ediyorsun. Gerçekten çok öfkelenmişti. Pırıl pırıl saçları rüzgârda uçuşuyordu” (Saint-Exupéry, 2015, s.32-33).

Kahraman, Küçük Prens'in tepkisi üzerine ne diyeceğini bilemez. Her zaman eleştirdiği büyükler gibi hareket etmiştir. Davranışlarının ve ifadelerinin yanlışlığını anlar. Ancak sonunda onu teselli etmeyi başarır. Kısacası kahraman, küçük yaşlardan itibaren kendisi için sorun olan bir durumla yüzleşmeyi başarmıştır.

1.2.2. Tanrıça ile Karşılaşma

Engelleri aşan ve başarılı olan kahraman, mistik evlilik yaşayacağı bir tanrıça ile karşılaşır. Tanrıça olumlu özellikler sergileyebildiği gibi olumsuz özellikler de sergileyebilir (Sarıççek, 2013, s. 36). Tanrıça, kahramanı duygusal macerasının zirvesine çıkaracak rehber hüviyetindedir (Campbell, 2000, s. 134).

Kahraman ve Küçük Prens, özde aynı kişilerdir. Kahramanın tanrıça figürü ile karşılaşması, Küçük Prens'in gezegenine bilinmedik bir diyardan gelen çiçek üzerinden gerçekleşir. Rüzgârın getirdiği bir tohum, zamanla çiçeğe dönüşür. Küçük Prens bu çiçeğe hayran kalır. Dişil özellik sergileyip tanrıça figürüne denk düşen bu çiçek, olumsuz özellikler sergiler. Ancak Küçük Prens ona hayrandır:

*“Küçük Prens onu çok beğendiğini gizleyemedi:
- Ne kadar güzelsiniz!
- Yaa?” dedi çiçek tatlı bir sesle. “Güneş’le aynı anda doğduk
da...”
Küçük Prens anladı ki pek alçakgönüllü bir çiçek karşısında
değil” (Saint-Exupéry, 2015, s. 36-37).*

Küçük Prens, çiçeğin gösteriş meraklısı olması ve olumsuz tavırları karşısında onu dinlememesi gerektiğini düşünür. Dişil figür üzerinden anlatılan bu durum, kahramanın ruhsal dünyası ile ilişkili ipuçlarını barındırır. Karşılıksız bir sevginin görüldüğü bu aşamada, Küçük Prens'in, dolayısıyla kahramanın şu düşüncesi dikkat çekicidir:

*“- Ama ben çiçeğimi gereğince sevmek için çok küçüktüm o
sıralar” (Saint-Exupéry, 2015, s. 40).*

1.2.3. Baştan Çıkarıcı Olarak Kadın

Kahramanın yolculuğunda kadın figürü cinsel bir işlev taşır. Kahraman için zafer değil, yenilgi simgesi hâlini alır. Kahraman bu durumdan bir şekilde kurtulmak zorundadır (Campbell, 2000, s. 141).

Eserde cinsel işlev taşıyan kadın figürü yoktur. Ancak Küçük Prens'in çiçeği, yenilgi simgesi hâline gelen kadın figürüne denk düşer. Kahramanın yolculuğunun devam etmesi, kadın figürünün etkisinden kurtulmasına bağlıdır. Küçük Prens de gezegeninden çiçeğine veda ederek ayrılır. Veda etmesi zor olsa da bunu başarır:

“Çiçeği son bir kez sulayıp fanusu üstüne koyduğu sırada dokunsanız ağlayacak gibiydi” (Saint-Exupéry, 2015, s. 40).

1.2.4. Babanın Gönlünü Alma

Kahramanın yolculuğunda baba ve Tanrı eşdeğerdir. Kahraman maceraya devam edebilmek için tanrının/babanın gönlünü almak ve babanın yıkıcı gücünün ürkütücü deneyimiyle yüzleşemiyorsa, zorundadır (Sarıçiçek, 2013, s. 149).

Eserde kahramanın yüzleşmek zorunda olduğu Tanrı/baba figürünü büyükler temsil eder. Büyükler, kahramana çocukluktan itibaren dikte ettikleri düşüncelerle, onu istemediği bir insan hâline çevirmişlerdir. Resim yapmasını engellemişlerdir. Kendilerince ciddi buldukları konuları, kahramanın da ciddi bulmasını sağlamışlardır. Oysa bu durum kahramanın ruhsal dünyasında derin yaralara sebep olmuştur. Eserde Küçük Prens’in gezegeninden ayrıldıktan sonra dünyaya gelmeden önce uğradığı gezegenlerde karşılaştığı eril figürler, ürkütücü Tanrı/babayı yansıtan figürlerdir. Küçük Prens’in bu eril figürler üzerinden yaptığı eleştiriler, kahramanın büyüklere olan eleştirileridir. Ancak, nadiren de olsa bu figürler aracılığıyla ortaya konulan olumlu çıkarımlar da vardır.

Küçük Prens, ilk uğradığı asteroitte bir kral ile karşılaşır. Küçük Prens’e uyruk diye seslenen bu kral, her şeyi yönettiğini ifade eder. Küçük Prens, kendisine uyruk diye hitap edilmesini tuhaf bulur. Ayrıca her şeyi yönetme düşüncesi, onun için uygun değildir. Yola çıkmak istediğinde kral, ona izin vermek istemez. Ancak Küçük Prens, kendisinin yola çıkılmasını emretmesini talep ederek, kralı kırmadan, onun gönlünü ederek yoluna devam eder. İçten içe büyüklerin tuhaflığını düşünür.

Küçük Prens, uğradığı ikinci asteroitte kendini beğenmiş biri ile karşılaşır. Bu kişi herkesin kendini kendine hayran olmasını istemektedir. Küçük Prens, bu tutumu da büyüklerin tuhaflığına bağlayıp yoluna devam ettikten sonra, üçüncü asteroitte bir sarhoş ile karşılaşır. Sarhoş kısır bir döngü içerisinde. Küçük Prens’in ne yapıyorsun sorusuna içiyorum der. Niçin içiyorsun sorusuna unutmak için cevabını verir. Neyi unutmak diye sorunca Küçük prens, utancımı diyen sarhoşa son olarak, neyden utandığını sorunca, “içmekten” cevabını alan Küçük Prens, büyüklerin tuhaflığını bir kere daha düşünür.

Küçük Prens, dördüncü asteroitte zengin bir iş adamı ile karşılaşır. Sürekli hesap yapan bu adamın tek derdi sayılar ve zenginliktir. Yıldızların sahibi olduğunu iddia eden bu adama Küçük Prens, sahip olduğu şeylere faydalı olmaktan bahseder. Küçük Prens, yanardağlarına ve çiçeğine faydalı olduğunu anlatırken, bu adamın sahibi olduğu yıldızlara hiçbir faydasının olmadığını söyler. İş adamı Küçük Prens’e cevap veremez. Yine büyüklerin tuhaflığı üzerine düşünüp yoluna devam eder.

Küçük Prens, beşinci asteroitte işinden memnun olmayan bir fener bekçisi ile karşılaşır. Küçük Prens'e göre anlamlı bir iş yapsa da bekçi hep dinlenmek istemekte, tembellikten ve uyumaktan yana tavır almaktadır. Altıncı ve son asteroitte ise bir coğrafyacı ile karşılaşan Küçük Prens, onun çiçeğinin geçiciliğinden bahsetmesinden dolayı üzülür. Ancak edineceği tecrübeler, bu bilginin doğru olmadığını gösterecektir. Bahsi geçen eril figürler aracılığıyla, hayata karşı eleştiriler getiren Küçük Prens, kahramanın Tanrı/baba figürlerine karşı gelişini sembolik olarak anlatır.

1.2.5. Tanrılaştırma

Kahraman, bu aşamada Tanrılaşma/Tanrılaştırma eylemi içerisinde. Bu eylem bir çeşit katarsis, fenafillâh mertebesi yahut Nirvana'ya ulaşma düşüncesine denk düşer. Arınan kahraman, Tanrı ile özdeşleşir (Sarıçiçek, 2013, s. 38).

Eserde Küçük Prens'in yolculuğunda ziyaret ettiği yedinci gezegen, dünyadır. Küçük Prens, dünyaya indikten sonra bitkilerle ve hayvanlarla konuşur. Bu durum, Tanrısal özellik taşımaya işaret eder. Çölde sarı bir yılanla insanın yalnızlığı üzerine konuşur. Bir çiçekten insanın köksüzlüğünü öğrenir. Çıktığı dağda insanın düş kurabilme yetisinden mahrum kalabileceğini fark eder. Karşılaştığı tilkiyle dost olur. Tilkiden öğrendikleriyle dostluğun nasıl yürütülmesi gerektiğini idrak eder. Bu sembolik konuşmaların hepsi, fantastik kurgu içerisinde Küçük Prens'in, dolayısıyla kahramanın arketipin yapısına bağlı olarak tanrılaşma, tanrısal özellikler göstermesi ile ilişkilidir.

1.2.6. En Son Ödül

Kahramanın kazanacağı en son ödül, ölümsüzlüktür. Kahramanın ölümsüzlüğü çarmıha gerilmeden geçmektedir. Sadece kendi değil, babası da çarmıha gerilir. Böylece çekilen çile ile hesaplaşma tamamlanır (Sarıçiçek, 2013, s. 38).

Eserde Küçük Prens, gezegeninden ayrıldıktan sonra başına gelenleri kahramana anlatmıştır. Dünya da dâhil olmak üzere Küçük Prens'in dolaştığı gezegenlerde yaşadıklarından hareketle getirdiği eleştiriler, kahramanın büyüklere karşı eleştirisini temsil eder. Büyükler, Tanrı/baba figürüne denk düştüğü için çarmıh motifinden hareketle, eleştirilerle mahkûm edilmişlerdir. Ayrıca kahramanın o güne dek kızdığı hayat şartları da eleştirilmektedir. Bu durum, kahramanın çektiği çile ile hesaplaşmasını anlatır. Kahraman artık yeniden doğum için hazır hâle gelmiştir.

1.3. Dönüş

Kahramanın yolculuğunun üçüncü evresi olan dönüş evresi, yaşam döngüsü bakımından yeniden dirilişi temsil eder. Dönüş yolculuğu, psikanalitik açıdan üst-bene ulaşmaya denk düşer. Bu evrede de yola çıkışta

olduğu gibi birtakım güçlükler görülür (Sarıçiçek, 2013, s. 38). Eserde kahramanın dönüşü, Küçük Prens'in gezegenine dönüşü ile ilişkilidir. Kahraman başta dönüş yolculuğuna olumlu bakmasa da arketipin yapısına uygun olarak süreci kabullenecektir. Eserin sonunda ise kahraman hayata dair tecrübeleri üst seviyeye çıkmış, erginleşmiş birey olarak görülmektedir.

1.3.1. Dönüşün Reddedilmesi

Kahraman ödülünü aldıktan sonra geri dönmelidir. Ancak bu durum kahraman tarafından sık sık reddedilir. Çünkü engelleri aşarak ödülünü alan kahraman rehavete kapılıp sorumluluğunu unuttur (Campbell, 2000, s. 222).

Eserde Küçük Prens, dünyaya gelişinin yıl dönümünde tekrar gezegenine dönecektir. Ancak bu dönüş Küçük Prens'i korkutmaktadır. Kahraman da Küçük Prens'e karşı duyduğu derin sevgi sebebiyle dönüş yolculuğuna olumsuz bakmaktadır.

“Nedenini anlamadan içimde tuhaf bir eziklik duydum yine, sormaktan kendimi alamadım. “Demek bir hafta önce ilk karşılaştığımızda en yakın yerleşim merkezinden bin mil uzakta tek başına dolaşıp durman bir rastlantı değildi. İndiğin yere dönüyordun.”

Küçük Prens yine kızardı. Kendisine sorularına hiç karşılık vermezdi. ...

“İçimde bir korku var,” dedim.

Sözümü kesti:

“Şimdi sen çalışmalısın. Uçağının başına dönmelisin. Seni burada bekleyeceğim. Yarın akşam gel.” Ama içime kuşku düşmüştü bir kere. Tilkiyi anımsadım. Birinin sizi evcilleştirmesine izin verirseniz gözyaşlarını da hesaba katmalısınız” (Saint-Exupéry, 2015, s. 94).

1.3.2. Büyülü Kaçış

Dönüşü reddeden kahraman büyülü bir dünyaya kaçır. Zafere ulaşan kahraman Tanrı ya da tanrıçanın kutsamasına hak kazanırsa, doğüstü gücün desteğini tamamıyla görür. Ancak ödülünü muhafızına rağmen elde etmişse ya da kahramanın dünyaya dönüşü ilahî güçler tarafından olumsuz bulunmuşsa yolculuk hareketli bir hâl alır (Campbell, 2000, s. 225).

Eserde dönüşü reddetme eğilimi gösteren kahraman ve onun bilinçdışının yardımcı gücünü temsil eden Küçük Prens'in büyülü bir dünyaya kaçışı söz konusudur. Büyülü dünyanın olağanüstülükler gösterme özelliği vardır. Eserde Küçük Prens, kaçış eğilimi içerisindeyken sarı bir yılanla konuşur. Bu olağanüstülüğün yanı sıra kahraman onu kurtarma gayesiyle yanına koştuğunda, Küçük Prens uçağı tamir ettiği için mutlu olduğunu söyler. Bu durum kahramanı şaşırtır. Çünkü normal şartlarda onun bunu bilmesine imkân yoktur. Bütün bu hadiseler, büyülü dünyanın atmosferiyle ilişkilidir. Küçük Prens, üzgün bir sesle, zorlu bir yolculuğa

çıkarak gezegenine dönmeye karar verdiğini ifade edince kahraman kendini rahatsız hisseder:

“Olağanüstü bir şeylerin döndüğünü seziniyordum. Onu kollarımda küçük bir çocuk gibi sıkıyordum ama bir uçuşuma son hızla atılmasına engel olamayacakmışım gibi geliyordu bana” (Saint-Exupéry, 2015, s. 97).

Kahraman, bir şekilde büyülü dünyanın etkisini atıp yolculuğuna devam etmek zorundadır.

1.3.3. Dışarıdan Gelen Kurtuluş

Dönüşü reddeden ve büyülü kaçış içerisinde olan kahraman, doğaüstü yardımcı/kurtarıcı vasıtasıyla macerasına geri döner (Sarıçiçek, 2013, s. 39). Eğer kahraman dönüş konusunda isteksizse rahatsız edici bir şok yaşar (Campbell, 2000, s. 235).

Eserde kahraman, dönüş yoluna girme konusunda isteksizdir. Bu isteksizlik, Küçük Prens'in dönüş yolculuğuna çıkma isteği konusundaki tavrında görülür. Ancak Küçük Prens dönüş yolculuğu konusunda ısrarcı bir tavır takınır. Bu durum kahraman için rahatsız edici bir ruh hâline sebep olur. Küçük Prens, kahramanın bilinçdışının kurtarıcı/yardımcı figürü konumundadır ve bu yardımcı/kurtarıcı kahramanı macerasına geri döndürmeyi başarır. Küçük Prens'in yola çıkacağını bildirmesi, sembolik anlamda, kahramanın gönülsüz bile olsa yolculuğuna devam etmek zorunda olduğunu gösterir.

1.3.4. Dönüş Eşiğinin Aşılması

Kahraman yolculuğunun başında olduğu gibi dönüşte de aşması gereken bir eşikle karşılaşır. Kahramanın geçiş yaptığı dünya ve başlangıçta içerisinde bulunduğu dünya, aslında tek bir dünyadır. “Tanrıların alanı” aslında bilinen dünyanın unutulmuş bir boyutudur. Kahraman isteyerek ya da istemeyerek diğer boyuta girmiştir. Bu bilinmeyen boyutta, aslında bireyleşme yolunda kendini tanımaktadır. Dönüş yolculuğuna çıkan kahramanın ilk görevi, başarıyla tamamladığı ve tatmin olduğu görevin ardından, hayatın içerisindeki neşeleri, acıları, sıradanlıkları, uygunsuzlukları kabul etmektir. Kahramanın macerasını tamamlayabilmesi için dünyanın etkisini atlatabilmesi lazımdır (Campbell, 2000, s. 247, 253).

Eserde gerek kahramanın mecbur kalarak uçağıyla iniş yaptığı çöl, gerek Küçük Prens'in gezegeninden ayrılıp geldiği yer, “tanrıların alanı” olarak görülen unutulmuş dünyayı temsil eder. Bu dünyada kahraman, Küçük Prens vasıtasıyla çeşitli dersler çıkarmıştır. Büyüklerin dayatması sonucu çocuk ruhunda açılan yaraları anımsamıştır. Küçük Prens'in dünyaya gelirken dolaştığı gezegenlerde edindiği dersler de aslında kahramanın edindiği tecrübelerdir. Kahraman, çoğunlukla büyüklerden kaynaklı olmak

üzere hayatın uygunsuzluklarını, neşelerini, acılarını kabul eder. Ruhsal anlamda tatmin olur.

Eserde dönüş eşiği Küçük Prens'in gezegenine geri dönüşü sırasında görülür. Boyut değiştirmeye benzer şekilde, Küçük Prens geldiği yere geri dönecektir. Kahraman bu durum karşısında üzülse de durumu kabullenmiş hâledir. Bunda, bilinçdışının yardımcı gücünü temsil eden Küçük Prens figürünün kahramanı teselli eden sözleri de etkilidir:

“Yeniden o çaresizlik duygusuyla buz gibi oldum. Anladım ki bu gülüşü bir daha görmezsem yapamam. Benim için çölde bir kaynaktı gülüşü.

“Küçük dostum,” dedim, “hadi bir daha gül de göreyim.”

“Bu gece tam bir yıl oluyor,” dedi. “Yıldızım geçen yıl Dünya'ya indiğim yerin tam üstüne gelecek.”

“Dostum, bu yılanın, buluşma yerinin ve yıldızının kötü bir düş olduğunu söyle bana” (Saint-Exupéry, 2015, s.98).

Küçük Prens, gizlice yola çıkar. Kahraman ona sonradan yetişir. Küçük Prens, sembolik bir ölüm yaşar. Bir yılan tarafından sokulur ve ölmüş gibi görünür. Arketipsel açıdan bilinçdışının yardımcı figürü işlevini yerine getirmiştir. Her zaman kahramanın ruhsal yapısının bir parçası olarak kalacak olan bu figürün dönüşü, kahramanın da ruhsal anlamda dönüş engelini aşmasını anlatır.

1.3.5. İki Dünyanın Ustası

Bu aşamada kahraman edindiği tecrübelerle, geçtiği sınavlarla yola çıktığı kişi olmaktan çıkmıştır. Erginleşmiş ve benlik-kendilik dengesini kurmuştur. Akli yardımıyla her iki dünyanın ilkelerini kavrayıp bu iki dünyada gidip-gelme yetisine sahip olmuştur (Campbell, 2000, s. 258). Bu aşamada kişisel tutkularından eser kalmamıştır (Campbell, 2000, s. 266).

Eserde kahraman, Küçük Prens'le geçen macerası esnasında onun gezegenini, yani diğer boyutu tanımış ve ilkelerini kavramıştır. Kişisel tutkularını bir yana bırakan kahraman, bilinçdışının yardımcı figürü aracılığıyla çocukluk döneminin yaralayıcı hadiselerinin etkisini atlatmıştır. Kahraman, hem içindeki çocuğun dünyasını ve bu dünyanın nasıl işlediğini, hem de içerisinde bulunduğu dünyanın ilkelerini bilmektedir:

“Şimdi biraz biraz geçti üzüntüm. Yani tam değil. Küçük Prens'in gezegenine döndüğünü biliyorum. Çünkü o sabah gün doğarken bedenine rastlayamamıştım. Öyle ağır bir gövde değildi... Şimdi geceleri yıldızları dinlemeyi seviyorum. Beş yüz milyon çan çalıyor sanki” (Saint-Exupéry, 2015, s. 103).

1.3.6. Yaşama Özgürlüğü

Maceranın sonunda kahraman yaşama özgürlüğüne kavuşur. Macera aslında bunun için kurgulanmıştır. Giden ve dönen kahramanın yeni bir kişi hâline gelir. Kahramanın yolculuğunu anlatan mitin amacı, bireysel

bilinçlilik ile evrensel iradenin uyuşmasını sağlamaktır. Böylece gerçek ve ebedî olan arasında ilişki kurulması olanaklı hâle gelir (Campbell, 2000, s. 267).

Eserde kahraman, Küçük Prens gökyüzüne döndükten sonra yaşama özgürlüğünü gösteren duygu hâli içerisine girer. Küçük Prens, gökteki yıldızlardan birindedir. Gök, mahiyeti itibarıyla özgürlüğü anlatan doğa unsurlarından biridir. Kahraman göğe, yıldızlara baktığında özgürlük duygusunu hisseder. Çünkü Küçük Prens orada bir yerdedir. Küçük Prens aracılığıyla evrensel iradeyi kavramış, bunu bilinçli zihniyle uyuşur hâle getirmiştir. Kahraman çizdiği bir yıldız resmine bakarak bu duygu hâlini şu şekilde ifade eder:

“Ve hiçbir büyük, bunun ne denli önemli olduğunu anlayamayacaktır!

“Bu benim için dünyanın en güzel ve en hüznü resmidir. Bir önceki sayfadaki resmin aynıdır ama belleğinize iyice yerleşsin diye bir daha çizdim. Küçük Prens'in yeryüzünde görüldüğü ve kaybolduğu yerdir burası.

Bu resmi iyice inceleyin ki bir gün yolunuz Afrika'ya, çöle düşerse orayı tanıyabilesiniz. Yolculuğunuzda bu noktaya gelince n'olur acele etmeyin. Bir süre yıldızın tam altında bekleyin. Karşınıza bir çocuk çıkıyorsa, gülüyorsa, altın saçları varsa, sorulara karşılık vermiyorsa, biliniz ki odur. O zaman n'olur yüreğime su serpin. Haber salın, geri döndüğünü bildirin bana” (Saint-Exupéry, 2015, s. 107).

2. SONUÇ

Psikanalitik inceleme, edebî metinleri tahlil etme yöntemlerinden biridir. Bu inceleme tarzında edebî metinler bilinçaltı psikolojisi bağlamında incelenir. İncelenen eser olan Küçük Prens, yolculuk/aşama arketipinin yer aldığı bir eserdir. Bu arketip bireyin olgunlaşma yolundaki ruhsal yolculuğunu anlatır. Eserde bu durum, kahramanın Küçük Prens'le olan macerası üzerinden anlatılmıştır. Küçük Prens, kahramanın benlik yapılarından birini temsil eder, yani kahraman ve Küçük Prens aynı kişidir. Ayrıca Küçük Prens, bilinç dışı kaynaklı yardımcı bir figür olduğu için sadece kahramana ait bir benlik yapısı olamaz. Bilinç dışının kolektif özelliği göz önüne alındığında insan türünün ruhsal yapısında bu figürün yer aldığı ortaya çıkar. Bu durum, eseri okuyan her bireyin kendinden bir parça bulmasını olanaklı hâle getirir. Edebî ürünlerin ortaya konuş amaçlarından biri de evrensele ulaşmaktır. Böylelikle arketipsel unsurlar aracılığıyla eserin estetik değeri ve hitap ettiği kitle artmış olur. Eserin dünyada oldukça popüler olmasının sebeplerinden biri, eserin barındırdığı arketipsel yapıdan kaynaklanmaktadır.

Eser, her ne kadar bir çocuğun gözünden dünyanın değerlendirilmesini anlatıyor olsa da aslında yetişkinlere yönelik ciddi mesajlar taşımaktadır. Bu

mesajların başında bireyin hayatın getirileri karşısında yaşama zevkini kaybetmemesi gerektiği gelmektedir. Yaşam şartları sebebiyle dünyayı maddi gayelerle değerlendirme, ayrıntıları görememe, hayatın zevksiz bir hâl almasını sağlamaktadır. Birey, buna dikkat etmek zorundadır. Ayrıca bireyin kendi iç sesini, yani bilinç dışının isteklerini ciddiye alması, hayatın zorlukları karşısında başarılı olmasını mümkün kılar. Ruhsal benlik yapılarını baskılamak yahut onlarla çatışmak, sağlıksız bir ruh hâline sebep vereceği için, birey bu unsurlarla uzlaşmayı bilmelidir. Bunu yapan birey, olgunlaşma yolunda gerekli adımları atabilecektir.

KAYNAKLAR

- Campbell, J. (2000). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* (1. Baskı). (S. Gürses, Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Cebeci, O. (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı* (1. Baskı). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Çetin, N. (2011). *Roman Çözümleme Yöntemi* (3. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Dökmen, Ü. (1983). Pinokyo'nun Arketipler ve Anababa-Çocuk İlişkileri Açısından İncelenmesi. *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 384-395.
- Eliade, M. (2009). *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi –Gotama Budha'dan Hristiyanlığın Doğuşuna C. 2* (2. Baskı). (A. Berktay, Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Eliade, M. (2015). *Doğuş ve Yeniden Doğuş* (1. Baskı). (F. Aydın, Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Emre, İ. (2006). *Edebiyat ve Psikoloji* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fordham, F. (2015). *Jung Psikolojisinin Ana Hatları* (9. Baskı). (A. Yalçın, Çev.). Ankara: Say Yayınları.
- Frye, N. (2015). *Eleştirinin Anatomisi* (1. Baskı). (H. Koçak, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Jacobi, J. (2002). *C.G. Jung Psikolojisi* (1. Baskı). (M. Arap, Çev.). İstanbul: İlhan Yayınları.
- Jung, C.G. (1998). *Analitik Psikoloji* (2. Baskı). (E. Gürol, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Jung, C.G. (1998). *Analitik Psikolojinin Temel İlkeleri – Konferanslar* (4. Baskı). (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Jung, C.G. (2009). *Dört Arketip* (3. Baskı). (Z. A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Özbek, Y. (2007). *Edebiyat ve Psikanaliz* (1. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Propp, V.J. (2008). *Masalın Biçimbilimi* (1. Baskı). (M. Rifat ve S. Firat, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Saint-Exupéry, A. de. (2015). *Küçük Prenses* (4. Baskı). (C. Süreya-T. Uyar, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.
- Sarıççek, M. (2013). *Modern Kahramanın Mitolojik Yolculuğu* (1. Baskı). Kayseri: Kardeşler Ofset.
- Wellek, R. ve Warren, A. (2013). *Edebiyat Biliminin Temelleri* (1. Baskı). (A. E. Uysal, Çev.). Ankara: KTBV.